

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
28 листопада 2016 року,
Протокол № _____

Проректор з навчальної роботи

_____ **Чорний Л.І.**
(підпис) (ініціали, прізвище)

29 листопада 2016 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ФІНАНСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування**

м. Хмельницький
2016

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 2
2. Заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 8
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 8
4.2. Аудиторні заняття	– 8
4.3. Самостійна робота студентів	– 8
5. Методи навчання та контролю	– 9
6. Схема нарахування балів	– 9
7. Рекомендовані джерела	– 10
7.1. Основні джерела	– 11
7.2. Допоміжна джерела	– 11
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 12

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 072 Фінанси, банківська справа та страхування
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Фінанси страхових організацій
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ 15.1
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– четвертий
10. Семестр	– восьмий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,0 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 40
% від загального обсягу	– 44,44
лекційні заняття (годин)	– 20
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 20
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 50
% від загального обсягу	– 55,56
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2,4
самостійної роботи	– 2,9
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– -
% від загального обсягу	– -
лекційні заняття (годин)	– -
% від обсягу аудиторних годин	– -
семінарські заняття (годин)	– -
% від обсягу аудиторних годин	– -

самостійна робота (годин)	–	–
% від загального обсягу тижневих годин:	–	–
аудиторних занять	–	–
самостійної роботи	–	–
12. Форма семестрового контролю	–	залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:		
1) попередні дисципліни	–	ППО10 Фінансове право ППО 15 Страхування
2) супутні дисципліни	–	ППО 14.2.Соціальне страхування ППО 14.3. Медичне страхування ППВ 14.1. Страхові послуги
3) наступні дисципліни	–	не передбачено
14. Мова вивчення дисципліни	–	українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<p>ЗК 02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 06. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК 08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>СК 03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p>СК 05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.</p> <p>СК 06. Здатність застосовувати сучасні інформаційні системи та програмне забезпечення для отримання й обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 12. Розуміння особливостей функціонування міжнародних фінансових організацій у сфері банківської та страхової діяльності.</p>
Результати навчання	<p>ПР 04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.</p> <p>ПР 05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p>ПР 07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>ПР 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>ПР 12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців</p>

	<p>у фінансовій сфері діяльності.</p> <p>ПР 14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p>ПР 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.</p> <p>ПР 18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.</p> <p>ПР 28. Визначати особливості формування фінансів країн Європейського Союзу та функціонування міжнародних фінансових організацій у сфері банківської та страхової діяльності.</p>
--	--

<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>	
<p>1. Знання</p>	
<p><i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i></p>	
1.1)	відтворювати теоретичні засади організації фінансів страхових компаній;
1.2)	описувати структуру фінансів страховою компанією;
1.3)	характеризувати зміст і джерела походження доходів страховиків (операційна, інвестиційна та фінансова діяльність)страховика;
1.4)	усвідомлювати особливості організації грошових потоків страховика
1.5)	відтворювати види фінансових ресурсів страхової компанії;
1.6)	знати особливості організації фінансового контролю страхової організації;
1.7)	описувати умови забезпечення фінансової надійності та платоспроможності страховика.
<p>2. Розуміння</p>	
<p><i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i></p>	
2.1)	тлумачити поняття резервів зі страхування життя та їх склад;
2.2)	пояснювати призначення та механізм використання коштів з резерву страхування життя;
2.3)	пояснювати особливості формування доходів і витрат страховика;
2.4)	пояснювати специфіку виведення страхового продукту на ринок;
2.5)	характеризувати моделі управління ризиками страхової діяльності;
2.6)	характеризувати особливості управління грошовими потоками страховика
2.7)	необхідність забезпечення фінансової стійкості страхової організації.
<p>3. Застосування знань</p>	
<p><i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i></p>	
3.1)	формувати стратегії страхової діяльності, а також планувати доходи і витрати страховика;
3.2)	оцінювати правильність оподаткування страховиків;
3.3)	визначати ціну страхового продукту та виробляти стратегії їх збуту на страховому ринку;
3.4)	здійснювати оцінку платоспроможності страхової компанії;
3.5)	будувати схему грошових потоків страховика, відповідно до напрямів його діяльності.
<p>4. Аналіз</p>	
<p><i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами</i></p>	

<i>і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	аналізувати фінансову діяльність страховика і пропонувати заходи, спрямовані на їх поліпшення;
4.2)	порівнювати достатність коштів страхових резервів для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками з нормативними значеннями;
4.3)	оцінювати напрями ефективного розміщення страхових резервів та тимчасово вільних власних коштів страховика;
4.4)	аналізувати показники оцінки фінансового стану страховика.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	організовувати процес формування технічних резервів за видами страхування;
5.2)	враховувати вплив факторів зовнішнього середовища на діяльність страхової організації;
5.3)	обґрунтовувати потребу у внутрішньому та зовнішньому фінансуванні;
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	аналізувати діяльність страховика і пропонувати заходи, спрямовані на їх поліпшення;
6.2)	визначати достатність коштів страхових резервів для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками;
6.3)	здійснювати перевірку правильності напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів;
6.4)	забезпечувати контроль за фінансовою надійністю страхової компанії.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	проводити фінансовий моніторинг у страховій організації;
7.2)	генерувати альтернативи розвитку окремих напрямів діяльності страхової організації;
7.3)	складати план розподілу прибутку страхової компанії.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Організація фінансів страхової компанії

Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності. Фінансова установа. Фінансові послуги. Ліцензування страхової діяльності. Специфіка діяльності фінансової установи. Особливості діяльності страхової компанії.

Сутність фінансів страхових організацій та необхідність їх державного регулювання. Кругообіг грошових коштів. Грошовий оборот страховика. Оборот коштів. Оборот ресурсів. Чинники кругообігу грошових коштів. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Фінансові ресурси страхової компанії. Власний капітал, джерела його формування. Залучений та позиковий капітал. Статутний капітал. Регулятивний капітал. Додатковий капітал. Резервний капітал. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток). Неоплачений капітал. Вилучений капітал. Позиковий капітал. Довгострокові зобов'язання. Поточні зобов'язання. Кредиторська заборгованість і доходи майбутніх періодів.

Тема 2. Грошові надходження страховиків

Сутність грошових надходжень страховиків та їх класифікація. Склад грошових надходжень страховиків. Джерела походження доходів страховиків. Операційна діяльність. Інвестиційна діяльність. Фінансова діяльність.

Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності. Страхова сума. Страховий тариф. Структура страхового тарифу. Брутто-ставка.

Нетто-ставка. Навантаження. Методика розрахунку брутто-ставки. Витрати на ведення справи: їх види та призначення.

Інші надходження страховиків від операційної діяльності та їх класифікація. Комісійні винагороди за передачу ризиків у перестраховання. Частки страхових виплат, компенсовані перестраховиками. Суми, що повертаються із страхових технічних резервів, інших, ніж резерв незаробленої премії. Суми, що повертаються з резервів із страхування життя. Суми, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів. Суми, отримані в результаті реалізації переданого страхувальником або іншою особою права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки.

Грошові надходження страховиків від інвестиційної та фінансової діяльності, інші доходи. Надходження від реалізації. Надходження у вигляді відсотків та дивідендів. Надходження власного капіталу. Отриманні позики. Доходи від здавання майна в оренду. Доходи у вигляді позитивного результату перерахунку іноземної валюти порівняно з її балансовою вартістю на кінець звітного періоду. Доходи у вигляді безповоротної фінансової допомоги та безоплатно наданих товарів (послуг). Доходи від індексації та передавання (продажу, обліку та інших видів відчуження) основних фондів і нематеріальних активів.

Тема 3. Страхові резерви, їх склад та порядок формування

Поняття страхових технічних резервів із загального страхування та їх склад. Обов'язкове формування технічних резервів за видами страхування. Структура страхових резервів страхових компаній України.

Резерви премій та методи їх формування. Розрахунок обсягу зароблених премій. Резерв незаробленої премії. методу «плаваючих 36 кварталів» або «Метод 1/4». Метод 1/24. Метод 1/365 «Паушальні» методи. Метод «1/8». Метод 40% і 36%.

Резерви збитків та методи їх формування. Резерв заявлених, але не виплачених збитків. Резерв збитків, які виникли, але не заявлені. Модифікація ланцюгового методу. Метод Борнхуеттера-Фергюсона. Метод фіксованого відсотка.

Інші види технічних резервів та методи їх формування. Резерв катастроф. Резерв коливань збитковості. Резерв попереджувальних (превентивних) заходів.

Поняття резервів зі страхування життя та їх склад. Використання коштів з резерву страхування життя. Резерв довгострокових зобов'язань. Резерв належних виплат страхових сум. Порядок розрахунку резервів довгострокових зобов'язань. Резерви належних виплат страхових сум.

Тема 4. Розміщення страхових резервів

Необхідність державного регулювання розміщення коштів страхових резервів та його зміст. Напрями інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів. Специфіка структури активів страхових організацій.

Практика розміщення коштів страхових резервів українськими та іноземними страховими компаніями.

Принципи розміщення коштів страхових резервів. Принцип безпечності. Принцип ліквідності. Принцип прибутковості вкладень. Принцип диверсифікованості (змішування та розсіювання).

Нормативи розміщення та інвестування коштів страхових резервів. Правила розміщення страхових резервів із страхування життя.

Тема 5. Прибуток страховика, його формування та розподіл

Економічна природа прибутку страхової компанії. Прибуток. Доходи. Витрати. Фінансові результати від звичайної діяльності. Фінансові результати від надзвичайних подій. Надзвичайні прибутки та збитки. Алгоритм визначення прибутку страховиків, що здійснюють загальне (ризикове) страхування. Алгоритм визначення прибутку страховиків, що здійснюють страхування життя. Схема грошових потоків страховика, відповідно до

напрямів його діяльності.

Порядок визначення прибутку від страхової діяльності. Фактичний, отриманий за результатами роботи організації. Нормативний, закладений в структуру бруто – премії. Склад доходів і витрат страховика від основної страхової діяльності. Розрахунок обсягу зароблених премій. Прибутки від інвестиційної та фінансової діяльності. Прибуток від іншої звичайної операційної діяльності та надзвичайних операцій. Чистий прибуток.

Розподіл прибутку страхової компанії. Нерозподільна частина чистого прибутку. Розподільна частина чистого прибутку.

Тема 6. Оподаткування страховиків

Становлення системи оподаткування страхових організацій в Україні. Фінансово-кредитний ефект страхування. Становлення системи оподаткування в незалежній Україні. Оподаткування страхової діяльності до прийняття Податкового Кодексу України.

Оподаткування страховиків згідно з Податковим Кодексом. Цілі оподаткування доходів від страхової діяльності. Об'єкт оподаткування. Ставка оподаткування. Порядок обчислення податку. Особливості визначення об'єкта оподаткування від провадження страхової діяльності із страхування життя. Податки, які сплачують страхові компанії як суб'єкти господарювання.

Декларація з податку на доходи (прибуток) страховика та її зміст. Алгоритм обчислення податку на прибуток від страхової діяльності та іншої діяльності страховика. Правила заповнення Декларації з податку на доходи (прибуток) страховика. Показники Декларації з податку на доходи (прибуток) страховика.

Тема 7. Оцінка фінансового стану страховика

Поняття фінансового стану страховика. Фінансова надійність страховика та чинники, що її забезпечують. Ступень вірогідності дефіцитності коштів. Чинники впливу на фінансову надійність страховика на групи за можливістю управління.

Оцінка платоспроможності страхової компанії. Платоспроможність страховика та умови її забезпечення. Зовнішні і внутрішні зобов'язання страховика. Умови забезпечення платоспроможності страхової компанії. Запас платоспроможності. Вітчизняна методика розрахунку маржі платоспроможності.

Показники оцінки фінансового стану страховика. Система показників ефективності діяльності страховиків. Рентабельність страхової діяльності. Показник ділової активності. Зіставлення обсягів власного капіталу і статутного капіталу. Рівень сплаченого статутного капіталу. Показники структури активів. Темп зростання страхових премій. Показник забезпечення страховика власними засобами. Рівень покриття інвестиційними активами страхових резервів. Показники, що характеризують участь перестраховика у забезпеченні фінансової надійності страхової компанії.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин																	
		Денна форма навчання, у т. ч.											Заочна форма навчання						
		Усього	в університеті					на робочому місці на підприємстві, в установі, в організації					Усього	у тому числі					
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС	Усього	Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.		СРС	Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Організація фінансів страхової компанії	10	2	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-
2.	Грошові надходження страховиків	18	2	6	-	-	10	12	2	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-
3.	Страхові резерви, їх склад та порядок формування	14	4	2	-	-	8	16	4	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-
4.	Розміщення страхових резервів	10	2	2	-	-	6	14	2	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-
5.	Прибуток страховика, його формування та розподіл	12	4	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-
6.	Оподаткування страховиків	12	4	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-
7.	Оцінка фінансового стану страховика	14	2	4	-	-	8	12	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-
	Всього годин:	90	20	20	-	-	50	90	10	-	-	-	80	-	-	-	-	-	-

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота із навчальної дисципліни «Медичне страхування» для бакалаврів складається з двох окремих завдань: письмових робіт по 7 темах та одного індивідуального завдання, обраного із переліку тем наукових робіт. Темі наукових робіт і методичні рекомендації до виконання індивідуальних робіт, наведено у підрозділі 1.5

навчально-методичних матеріалів із навчальної дисципліни «Медичне страхування» для підготовки на другому освітньому рівні здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

432 Самостійна робота студентів оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для такого виду робіт.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських заняттях відбувається:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- розв'язування розрахункових та ситуаційних завдань, вирішення тестових завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

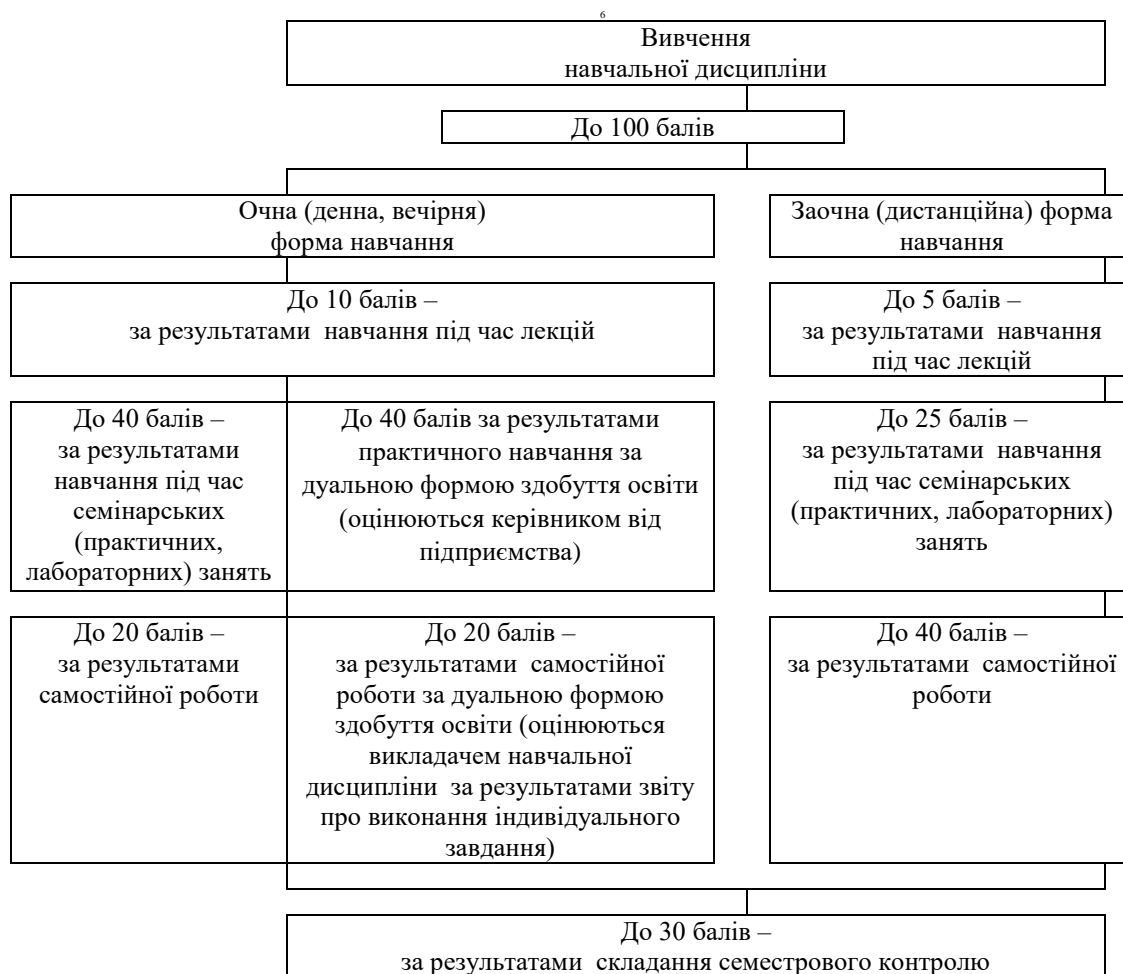
1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі іспиту в усній формі та письмовій з розв'язуванням задач і вирішення тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

6. Рекомендовані джерела

6.1. Основні джерела

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник / І. Г. Аберніхіна, І. Г. Сокиринська – Дніпро: Пороги, 2019. - с. 198.
2. Антонік В. І. Страхування та страхові послуги у господарській діяльності : навч. посіб. для студентів екон. спец. ВНЗ / В. І. Антонік, В. Д. Кононенко, Є. К. Бабець, О. В. Антонік, Т. В. Квітка. - Кривий Ріг : Р. Козлов, 2015. – с. 711
3. Баранов А.Л. Фінанси страхових організацій. Практикум: навч. посіб. / А.Л. Баранов, О.В. Баранова. – К.: КНЕУ, 2012. – 215 с.
4. Вовчак О. Д. Страхова справа: підручник / О. Д. Вовчак. – К.: Знання, 2011. – 391с.
5. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. посіб. / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с.
6. Нагайчук Н.Г. Фінанси страхових компаній: навч. посібник / Н.Г. Нагайчук, О.О. Гончаренко; Ун-т банківської справи НБУ. – К.: УБС НБУ, 2010. – 527 с.
7. Сокиринська І. Г. Журавльова Т. О. Аберніхіна І. Г. Страховий менеджмент : навч. посіб. / І. Г. Сокиринська, Т.О. Журавльова, І. Г. Аберніхіна – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 301 с.
8. Страховий менеджмент [Текст] : навч. посіб. / Куцик П. О. [та ін.] ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. - 243 с.
9. Страховий менеджмент: навч. посіб. / [Н. О. Бондар та ін.] ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т». - Харків : ХАІ, 2016. - 155 с.
10. Шірінян Л. В. Фінанси страхових організацій [Електронний ресурс]: консп. лекц. / Л. В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 108 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Базилевич В. Д. Страхування: підручник / В. Д. Базилевич. – К.: Знання, 2012. – 1019 с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа./ В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич [3-те вид.] – К.: Товариство “Знання”, КОО, 2003. – 250 с.
3. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посібник / Т.А. Говорушко. – К.: ЦУЛ, 2011. – 376 с.
4. Горбач Л. М. Страхування: навч. посіб. / Л. М. Горбач, О. Б. Каун. – К.: Кондор, 2011. – 520с.
5. Дема Д. І. Страхові послуги: навч. посіб./ Д. І. Дема, О. М. Віленчук, І.В. Дем'янюк; за ред. Д. І. Деми. – Житомир: Рута, 2010. – 481с.
6. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посібник / Н.О. Долгошея. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 318 с.
7. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Страхування: Термінологічний словник. / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк [2-е вид]. – Львів: Бескіт Біт, 2002. – 104 с.
8. Заруба О.Д. Страхова справа: Підручник. / О.Д. Заруба – К.: Товариство "Знання", КОО, 1998. – 321 с.
9. Про внесення змін до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»: від 4 липня 2012р. N 5042-VI // ВВР. – 2013.
10. Про затвердження Змін до Ліцензійних умов провадження страхової діяльності: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 01.12.2011, N717 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1469-11>
11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової діяльності: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 N 40 // Офіційний вісник України. – 03.10.2003. - № 38. – стор. 173, стаття 2047, код акту 26425/2003.
12. Про затвердження Положення про внесення інформації про юридичних осіб, які мають

намір набути статусу страховиків (перестраховиків), до Державного реєстру фінансових установ: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 22.11.2005 N 4934 // Офіційний вісник України. – від 04.01.2006. - № 51. – стор. 163, стаття 3221, код акту 34627/2005.

13. Про затвердження Положення про Державний реєстр фінансових установ: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 N 41 // Офіційний вісник України. – 03.10.2003. - № 38. – стор. 193, стаття 2048, код акту 26397/2003

14. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.05.2004 N 736 // Офіційний вісник України. – 16.07.2004. - № 26. – стор. 116, стаття 1721, код акту 29294/2004.

15. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 30.04.1996. – № 18. – Ст. 78.

16. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 30.04.1996. – № 18. – Ст. 78.

17. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001р. // Відомості Верховної Ради України. – 04.01.2002. - № 1. – Ст. 1.

18. Страхова справа [Текст] : навч. посіб. / Аулін В. В., Дігтяр Б. С., Солових Є. К. - 2010. - 291 с.

19. Страхове право України: Підручник для вищих навчальних закладів/ [Біленчук Д.П., Біленчук П.Д., Залетов О.М., Клименко Н.І.] – К.: Атіка, 1999. – 368 с.

20. Страховий менеджмент: підручник / С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М.Фурман та ін./за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333с.

21. Страхові послуги: підручник. У 2 ч. Ч. 2 / [Пікус Р.В., Приказюк Н.В., Моташко Т.П., Лобова О.М., Нечипоренко В.І., Тлуста Г.Ю., Шолойко А.С. та ін.]; За ред. В.Д.Базилевича – К.: Логос, 2014. – 544 с.

22. Страхування: лабораторний практикум. / Р.В. Пікус, Н.В. Приказюк, Г.Ю. Тлуста, А.С.Шолойко, О.М. Лобова. — К.: Логос, 2014. — 208 с.

23. Страхування: Теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временно та ін.; за заг. ред. проф. Н. М. Внукової. – Х.: Бурун Книга, 2011. –376 с.

24. Ткаченко Н. В. Страхування: навч. посіб. для самостійної роботи студентів / Н. В. Ткаченко. – К.: Ліра-К, 2010. – 375 с.

25. Фисун І. В. Страхування: навч. посіб. / І. В. Фисун, Г. М. Ярова. – К.: ЦУЛ, 2011.– 232 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dfp.gov.ua/>.

2. Міністерство фінансів України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.

3. Національний банк України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

4. Антимонопольний комітет України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index>.

5. Рахункова палата України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acrada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/control/main/uk/publish/article/47888>.

6. Державна служба статистики України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

7. Аудиторська палата України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/content.php?lang=ukr&c=page.php&id=39>.
8. Ліга страхових організацій. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uainsur.com/>.
9. Моторне (транспортне) страхове бюро України. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtsbu.kiev.ua/>.
10. Асоціація «Українська федерація убезпечення». – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ufu.org.ua/ua>.
11. Форіншурер – Інтернет-журнал про страхування. – Офіційний сайт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/>.

Розробник програми:

Викладач дисципліни – доцент кафедри менеджменту, економічної теорії та фінансів, кандидат економічних наук, доцент

_____ Н. П. Захаркевич

11 жовтня 2016 року

Схвалено кафедрою менеджменту, економічної теорії та фінансів
18 жовтня 2016 року, протокол № 3.

Завідувач кафедри _____ В. П. Синчак

19 жовтня 2016 року

Декан факультету управління та економіки _____ І. Б. Ковтун

22 листопада 2016 року

Погоджено методичною радою університету 24 листопада 2016 року,
протокол № 4.

Голова методичної ради _____ В.Т.Савицький

25 листопада 2016 року

Обліковий обсяг програми – 0,72 ум.др.арк.

Оновлення програми:

Викладач дисципліни – старший викладач кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування.

_____ Алла КРУШИНСЬКА

27 жовтня 2020 року

Схвалено кафедрою менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування

27 жовтня 2020 року, протокол № 3.

Завідувач кафедри _____ Віктор СИНЧАК

27 жовтня 2020 року

Обліковий обсяг оновлення програми – 0,05 ум. др. арк.